

Tájékoztató

A *Sittesduma* című börtönszlengszótár elsősorban értelmező szótár, azaz a felvett szavak és állandósult szókapcsolatok jelentését, illetőleg jelentéseit és jelentésárnyalatait írja le, határozza meg. Anyagát maga és környezete nyelvhasználatának megfigyelésével és lejegyzésével Gégény János gyűjtötte fogvatartottként 2008 és 2015 között. A szótárba csak olyan adatok kerültek be, amelyekkel a gyűjtő Gégény János 1982–1995 és 2001–2015 között személyesen találkozott elsősorban a Szegedi Fegyház és Börtönben (a Csillagban) és a Budapesti Fegyház és Börtönben (a Gyűjtőben), továbbá a Hajdú-Bihar Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben Debrecenben, a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben Baracsán, a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben (a Markóban), Büntetés-végrehajtás Központi Kórházában Tökölön és a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönben.⁴ A szótár anyagának hitelességét elsősorban az biztosítja, hogy maga a gyűjtő is a vizsgált nyelvváltozat „anyanyelvi” beszélője, aki fogvatartott lévén napjainak nagyobb részében a gyűjtés ideje alatt is ezt a nyelvváltozatot használta (illetve manapság is használja).

A *Sittesdumá*-ba bekerülő szókészlet körét úgy határoztuk meg, hogy börtönszlengbe tartozónak tekintettük azokat a szavakat és kifejezéseket, amelyeket a büntetés-végrehajtás intézményeiben fogva tartottak egymás közötti beszélgetéseikben rendszeresen használnak. E szavak és fordulatok többsége a börtönélethez, a börtönökbeli mindennapok eseményeihez, tárgyaihoz, színhelyeihez, az ott lévő személyekhez, a közöttük lévő viszonyokhoz, a napi cselekvésekhez, a szabályokhoz, a büntetés-végrehajtás szervezetéhez kapcsolódik, amit bővítenek a beszélgetésekben előforduló további tipikus témák is, mint a bűnözés, a bűnözők, a büntetés, a bűnüldözés, az ítélezés és az ezekhez kapcsolódó további, gyakran nem közvetlenül a börtönélettel járó vagy nem csak a börtönökből ismert számtalan fogalomkör. Megkerülhetetlen témái a börtönökbeli szóbeli érintkezésnek az

⁴ Gégény Jánost rövidebb ideig tartották még fogva a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet Gyorskocsi utcai börtönében, a Gyorskocsi utcai rendőrségi fogdában, egy szombathelyi katonai fogdában, a debreceni Kossuth utcai és Sámsoni utcai fogdában, a Bács-Kiskun Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben Kecskeméten, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben Miskolcon, a siófoki rendőrségi fogdában, valamint a Szegedi Fegyház és Börtön Dorozsmai úti objektumában.

emberek közötti testi és lelki kapcsolatok, a család, az emberi test és működése, a táplálkozás, az ürítés, a szexualitás és minden, ami többnyire egymás elől el sem titkolható módon nap mint nap előkerül. Ez az oka annak, hogy belekerültek a gyűjteménybe a hétköznapi nyelvünkéből esetleg már ismert, a nem fogva tartottak megítélése szerint inkább közszlengbe tartozó szavak is, ha azokat a *Magyar értelmező kéziszótár* (ÉKsz.) még nem szótárázta, sőt elvéve még akkor is, ha az említett szótárban már szerepelnek. Vannak ugyanis olyan szavak, amelyeket a börtönben élők annyira sajátjuknak éreznek, hogy ezek elhagyása súlyos hiányként tűnhetett volna fel. Azokat a szavakat, fordulatokat azonban (számuk több százra rúg), amelyek önmagukban (mint szótári egységek) kevésbé tűntek a börtönszlenghez tartozónak, sokkal inkább a bizalmas köznyelv vagy valamelyik nyelvjárásunk elemének, elhagytuk a *Sittesdumá*-ból. (Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy ha az adott kifejezés ugyanabban a hangalakban és jelentésben megtalálható a *Magyar értelmező kéziszótár*-ban vagy az *Új magyar tájszótár*-ban (ÚMTsz.), akkor csak külön indok miatt maradhatott benne a *Sittesdumá*-ban.)

A gyűjtés sajátosságaiból adódóan (azaz hogy a gyűjtést nem képzett szakember végezte) fokozottan ügyeltünk a nyelvi adatok hitelességének ellenőrzésére. A szótárba csak olyan szavakat vettünk fel, melyeknek meglétét az adatok többszöri ellenőrzése is meggyőzően bizonyította.

A *Sittesduma* a szavakat ábécérendbe szedve, szócikkekben dolgozza fel. A szavak helyesírása többnyire *A magyar helyesírás szabályai*-nak 11. kiadásához (Bp., 1984) igazodik, de jó néhány címszó leírásában ettől szándékoltan eltértünk. A betűszókat és az idegen eredetű vagy a köznyelvben idegen írásmódú szavakat kiejtésük szerint leírva vettük fel a szótárba (vö. **káó, efkás, kalambó, zsan**; utalásként a helyesírási szabályok szerinti írott alakjuk is szerepel: **KO (K. O.)** Ld. **káó, fk-s** Ld. **efkás, Colombo** ld. **kalambó, Jean** ld. **zsan**).

A szótár címszavai köznevek, tulajdonneveket a *Sittesduma* csak kis számban tartalmaz. E tulajdonnevek közé elsősorban néhány börtön neve vagy börtönnévként használt helynév (**Satarata** fn A Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön; **Csillag** fn Szegedi Fegyház és Börtön) vagy a börtönök világához kapcsolódó tulajdonnév (**Bú** ... Börtön Újság) tartozik.

A szótár szócikkei kétfélek: önálló szócikkek és utaló szócikkek. Az önálló szócikkek lehetőleg minden tájékoztatót megadnak a címszóról, az utaló szócikkek csak azt jelzik, hogy a szóban forgó szó vagy szókapcsolat melyik önálló szócikkben van kidolgozva.

Az utaló szócikkek (322 található a szótárban) címszavai minden esetben félkövér betűvel vannak szedve. Az utalás történhet nyíllal, ami az állandósult szókapcsolatokban arra a szóra mutat, amelynek szócikkében a kifejezés értelmezé-

se található (**bevállal** ~ja a →*balhét*. **vált** →*Oldalt* ~.), továbbá Ld. rövidítéssel (**H₂O** Ld. **hákettőő**). Az etimológiákban és a jelentésmegadásokban utalásnak számítanak a félkövérrel szedett szavak is: a félkövérrel való kiemelés azt jelenti, hogy az így írott szavak a szótárban önálló szócikként, részletesebb magyarázattal ellátva is megtalálhatók (**vézé** ... [< **vamzer** 'ua.']; **Betondzsungel** fn A Gyűjtő „B” objektuma).

A szótár önálló szócikkei kétfélek. Előfordul (356 esetben), hogy a címszóként megadott szó önmagában nem börtönszlengszó, csak a szócikkben tárgyalt állandósult szókapcsolat vezérszava, mely a kifejezés betürendbe illesztését, illetve keresését segíti, hasonlóan az utalószavakhoz. Az ilyen címszavak félkövér betűvel vannak szedve, és mellettük nem szerepelnek a szóra vonatkozó minősítések (**vén** ~ *iszapszemű rája*: Már hosszabb ideje büntetését töltő fogvatartott).

A vezérszavak kiválasztásánál a legfontosabb szempont az volt, hogy általuk a kifejezések alakváltozatai és a rokon értelmű szókapcsolatok lehetőleg egy szócikkbe kerüljenek. Emiatt a szóláshasonlatok esetében például mindig a főmondatból választottam vezérszót (ld. például: **kevés**), kivéve azokat a szóláshasonlatokat, melyekben a főmondatot névmás alkotja (például: *Olyan, mint a fagyos kutyaláb*←). A magyar frazémagyűjteményekhez képest gyakran előfordul, hogy nem az első állandó főnévi elem a vezérszó, ugyanis ezekkel szemben előnyben részesítettem a szókapcsolat legjellemzőbb szavát.

Az önálló szócikkek másik, gyakoribb fajtája az, amelyik valódi börtönszlengszót és azzal alakult kifejezést tárgyal. Ennek a 7212 szócikknek a címszavai kövérrel vannak szedve. A szócikkek felépítése a következő:

A címszóra vonatkozó – az összes jelentésre érvényes – adatok a szócikkfejen találhatóak. Sorrendben az első a címszó szótári alakja. Az azonos alakú, de eredetükben különböző, illetőleg jelentésükben erősen önállósult szavakat (homonimákat) a címszóhoz illesztett indexszám különbözteti meg (például: **buzogány¹...**; **buzogány²...**).

A címszó után zárójelben a szó alakváltozatai következnek, majd a szófaj megjelölése.

A szócikkfej végén a stílusértékre, a gyakoriságra és a használati körre vonatkozó megjegyzések találhatóak. Az állandósult szókapcsolatok minősítései és azok a minősítések, melyek a címszónak nem minden jelentésére vonatkoznak, közvetlenül a jelentésmegadás előtt állnak. A stílusminősítések kivétel nélkül a gyűjtő Gégeny Jánostól származnak azért, mert a stílusminősítések viszonyítási alapja minden esetben a börtönszlenget használó közösség ítélete volt, hiszen nem az a fontos, hogy egy kívülálló milyennek véli ezeket a szavakat, hanem hogy akik használják (az elítéltek) milyennek szánják, ha mondják, és milyennek érzik, ha

hallják. A stílusminősítések közül hiányzik, illetve csak ritkábban szerepel a gyakori használatra utaló (*gyak*) és a tréfás (*tréf*) minősítés. Ennek oka az, hogy a szavakat minősítve Gégény János a ritkának (*ritk*) vettek kivételével lényegében minden további adatot gyakorinak jelölt, ezért a *gyak* minősítést elhagytam a szócikkfejből, míg a szintén majdnem minden szócikkhez megadott *tréf* minősítést utólag megszürtük, és csak a legindokoltabb esetben hagytuk meg. Ez tehát azt jelenti, hogy az a szócikk vagy jelentés (a felvett adatok többsége), ahol külön nincs jelölve a használati gyakoriság, gyakori használatúnak tekinthető, illetve ahol nincs más hangulati minősítés megadva, az a szó, kifejezés bizonyos mértékig tréfásnak számít.

A szócikkek bevezető része után következő értelmező és szemléltető részben kapnak helyet az értelmezett szójelentések, az egy-egy jelentésbeli használatra vonatkozó megjegyzések, valamint a jelentéseket és a szóhasználatot szemléltető példák.

Az önálló jelentéseket félkövér arab szám különíti el egymástól. A jelentések egy részét köznyelvi vagy szaknyelvi rokon értelmű szavakkal és kifejezésekkel értelmeztem (**célszerszám** ... (Lő)fegyver), más részükben pedig kifejtő értelmezést alkalmaztam (**centi** ... Általában közönséges 150 centiméteres mérőszalag (szabócentiméter), ami az elítéltek szabadulásig hátra levő 150 napjának viszszaszámllálására szolgál, minden nap levágva belőle egy centiméternyit). Néhány esetben az értelmezés után zárójelben a szó jelentését, használatát a fogalomhoz kapcsolódó szokások leírása egészíti ki. A jelentések megadása során gyakran támaszkodtam Szabó Edina munkájának (2008) meghatározásaira, hogy a két szótár szócikkei ezáltal még inkább összevethetők legyenek.

Azokban a szócikkekben, melyekben a bennük tárgyalt szónak van rokon értelmű megfelelője a börtönszlengben, ott az értelmezés utolsó szava az ún. vezérszócikk címszavául kiválasztott, félkövérrrel szedett börtönszlengszó (**lefalcol** ... Megszökik; **télakol**). Ez általában a fogalom megnevezésére használt legismertebb szó.

Néha előfordul, hogy a vezérszócikkre utaló szó nem pontos megfelelője a szócikkben tárgyalt szónak, vagy nem is feltétlenül tekinthetők szinonimáknak, inkább csak a közös jelentésmező fogja össze őket, mint például a kártyával történő csalás különböző fajtáit megnevező szavakat, melyeket mindet a **hintázik** vezérszócikkbe soroltam be.

A jelentésmegadásokat a szótár helyenként dőlt betűvel szedett szabad példával is szemlélteti. A példamondatok jelentését általában csak ott adtam meg, ahol feltételezhető, hogy az adott szócikkből nem derül ki egyértelműen.

Részben szemléltető anyagként, nagyobb részt önálló jelentésegységként épülnek be a szócikkekbe az állandósult szókapcsolatok. Az értelmezett szókapcsolat-

latok kivételével félkövér betűvel szedett rövidítések jelölik a kifejezés típusát; például: **Szh**: szóláshasonlat, **R**: rigmus stb. Egy-egy jelzés után az összes abba a típusba tartozó szókapcsolatot felsorolom.

A többjelentésű szókapcsolatok jelentéseit félkövér kisbetűk választják el. Például: *Jégre tesz*: **a)** Megöl; **hazavág**. **b)** Eltesz későbbre, elhalaszt; **jegel**.

A szócikkek záró részében két, a vezérszócikkeiben három egység található. Először a címszóból alakult igekötős alakokra (**kerel... Ik**: **be~**, **fel~**, **meg~**) és az olyan összetételekre utalok, melyekben a címszó utótagként szerepel (**kérő... Ö**: **kamu~**, **mujkesz~**). Ezt követik szögletes zárójelben a szó eredetére, etimológiájára vonatkozó adatok. Az etimológiát gyakran helyettesítik a szócikk értelmező részében vö. rövidítés után álló utalások, melyek hasonló jelentésszerkezetű vagy hasonló eredetű szóra mutatnak. Ezt a funkciót a vezérszócikkre utaló szavak is betölthetik. (Az etimológiákban szereplő köznyelvi szavak jelentését többnyire a *Magyar értelmező kéziszótár* alapján adtam meg.)

A vezérszócikkek záró részében szinonimamutató is található. Itt, a szócikktől kvirt gondolatjellel elválasztva, azoknak a szótárban megtalálható szavaknak a betűrendes felsorolása következik, melyek ugyanazt a fogalmat nevezik meg, mint a címszó, illetőleg a szócikkben tárgyalt kifejezés. Ha a szinonimák a címszó jelentései közül csak az egyikre vonatkoznak, akkor a rokon értelmű szavak ez után a jelentés után állnak.

Rövidítések

ált.	általában	nyj.	nyelvjárás(i)
ang.	angol	ol.	olasz
baj.-osztr.	bajor-osztrák	or.	orosz
birt.	birtokos	oszm.	oszmán-török
<i>biz</i>	bizalmas(kodó)	osztr.	osztrák
cig.	cigány ⁵	Ö	a címszóval alkotott összetétel
<i>durva</i>	durva, bántóan közönséges	<i>pej</i>	rosszalló, elítélő, pejoratív
E/1, 2, 3	egy- szám 1., 2. vagy 3. személy(ű)	R	rigmus
fn	főnév	<i>Rég</i>	régi, elavulóban lévő
fr.	francia	<i>ritk</i>	ritka, kevesek által használt
<i>gúny</i>	gúnyos	ritk.	ritkán
gyak.	gyakran, gyakori	rom.	román
haszn.	használatos, használva	röv.	rövidítés; rövidítve
héb.	héber	sp.	spanyol
hsz	határozószó	<i>szép</i>	szépítő, körülíró
hiv.	hivatalos forma, a hivatalos börtönnyelvben haszn. alak	Szh	szóláshasonlat
ige	ige	Szj	szójárás
Ik	a címszóval alkotott igekötős ige	szlk.	szlovák
ill.	illetve	szn	számnév
in	igenév	szrag	személyrag
isz	indulatszó	ti.	tudniillik
jid.	jiddis	tkp.	tulajdonképpen
K	közmondás	tn	tárgyatlan (ige)
kat. szl.	katonai szleng	tny.	tolvajnyelv
<i>kedv</i>	kedveskedő	<i>tréf</i>	tréfás
kif.	kifejezés	tréf.	tréfásan
lat.	latin	ts	tárgyas (ige)
ld.	lásd	tsz.	többes szám
lengy.	lengyel	ua.	ugyanaz
m.	magyar	<i>Új</i>	új, napjainkban keletkezett
mn	melléknév	ún.	úgynevezett
mn-i	melléknévi	uo.	ugyanott
msz	mondatszó	v- (vki, vmi)	vala- (valaki, valami)
ném.	német	v.	vagy
		vö.	vesd össze

⁵ A *Sittesduma* cigány eredetű szavairól: Kis 2014.

Jelek

- ~ a címszó változatlan alakját (az ikes igéknél az *-ik* nélküli igetövet) helyettesítő jel
- ˜ a címszót utolsó magánhangzóján ékezzettel kiegészítve helyettesítő jel
- / vagylagosság jele; állandósult szókapcsolatokban, jelentésmegadásokban az előtte és utána álló szavak bármelyike használható
- () a szokásos használaton kívül: **a)** a címszó után a kiejtést vagy az alakváltozatokat, **b)** a kifejezés szabadon használható vagy elhagyható részét, **c)** az értelmezésekben a nem kötelező jelentésjegyeket, **d)** két szófajú címszó összefoglaló értelmezésében a második szófajnak megfelelő értelmezést foglalja magában
- < > **a)** a fogalomköri, a tárgyköri, illetve a használatköri megszorítást, **b)** a jelentés helyett a használat körülírását és **c)** a szócikk értelmező részében a nyelvtani vagy jelentéstani megjegyzést foglalja magában
- [] a szócikk végén az etimológiát foglalja magában
- ← a szókapcsolatok értelmezése annak a szónak a szócikkében található, amelyre a nyíl hegye mutat
- '...' a példamondatok után és az etimológiákban a jelentést fogja közre
- ? etimológiában az ismeretlen vagy bizonytalan eredet, illetve ilyen származtatás jele
- < az etimológiában az átvétel irányát mutatja
- ↔ etimológiában annak a jele, hogy a nyíl előtt és után álló szavak összefüggenek
- ← etimológiában annak a jele, hogy a (cím)szó a nyíl után álló szóból vagy szavakból, illetve annak vagy azoknak hatására, analógiájára keletkezett
- + az etimológiában az összetett szó elő- és utótagja között álló jel
- × az etimológiában a szóvegyülés jele

A cigány szavakban használt betűk és hangértékük

<i>ā</i>	<i>á</i>	<i>ī</i>	<i>í</i>	<i>th</i>	<i>t^h</i> (hehezetes <i>t</i>)
<i>č</i>	<i>cs</i>	<i>kh</i>	<i>k^h</i> (hehezetes <i>k</i>)	<i>tj</i>	<i>ty</i>
<i>ch</i>	<i>cs</i>	<i>ō</i>	<i>ó</i>	<i>ū</i>	<i>ú</i>
<i>čh</i>	<i>cs^h</i> (hehezetes <i>cs</i>)	<i>ph</i>	<i>p^h</i> (hehezetes <i>p</i>)	<i>x</i>	<i>ch</i> („kemény” <i>h</i>)
<i>dy</i>	<i>gy</i>	<i>s</i>	<i>sz</i>	<i>ž</i>	<i>zs</i>
<i>dž</i>	<i>dzs</i>	<i>š</i>	<i>s</i>	<i>zh</i>	<i>zs</i>
<i>ē</i>	<i>é</i>	<i>sh</i>	<i>s</i>		

Irodalom

- Áll. [Név nélkül] 1911. *A tolvajnyelv szótára*. Melléklet az „Államrendőrség” 44-ik rendkívüli számához. Budapest, A Budapesti Államrendőrség Főkapitányának Bünyügyi Osztálya.
- Bárczi 1932 Bárczi Géza 1932. *A „pesti nyelv”*. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 29. sz. Budapest, Magyar Nyelvtudományi Társaság.
- Bihari 1966 Bihari József 1966. *Jampec*. *Magyar Nyelv* 62: 88–90.
- Bihari 1969 Bihari József 1969. *Hipis*. *Magyar Nyelvőr* 93: 137–139.
- BSz. Boross József–Szüts [= Szüts] László 1987. *A mai magyar argó kisszótára*. Budapest, Idegenforgalmi, Propaganda- és Kiadványvállalat, é. n.
- CigSz. Rostás-Farkas György–Karsai Ervin 1991. *Cigány–magyar, magyar–cigány szótár*. Budapest, Kossuth Könyvkiadó.
- Czigány 1998 Czigány Lóránt 1998. *Pajzán Toldi. (A szexuális őserő eposza)*. Budapest, Kortárs Kiadó.
- Dahn Dahn, Thomas C. 1999. *Wörterbuch der ungarischen Umgangssprache (Ungarisch–Deutsch)*. Hamburg, Helmut Buske Verlag.
- ÉKsz. Pusztai Ferenc főszerk. 2003. *Magyar értelmező kéziszótár*. Második, átdolgozott kiadás. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Faz. Fazakas István 1991. *Jasszok, zsarók, cafkavágók. (Életképek a vagányvilágból, ó- és új argószótár)*. Budapest, Fekete Sas Kiadó.
- Fenyvesi 1997 Fenyvesi István 1997. Az orosz szleng és kutatása. In: Kis Tamás szerk.: *A szleng kutatás útjai és lehetőségei*. Szlengkutatás 1. sz. Debrecen. 185–236.
- Fiáth 2012 Fiáth Titanilla 2012. *Börtönkönyv. (Kulturális antropológia a rácsok mögött)*. Budapest, Háttér Kiadó
- Hutterer–Mészáros 1967 Hutterer Miklós–Mészáros György 1967. *A lovári cigány dialektus leíró nyelvtana (hangtan, szóképzés, alaktan, szótár)*. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 117. sz. Budapest, Magyar Nyelvtudományi Társaság
- JV. Jenő Sándor–Vető Imre 1900. *A magyar tolvajnyelv és szótára*. Budapest, A szerzők sajátja.
- Kabdebó Kabdebó Oszkár 1917. *Pesti jassz-szótár*. Mezőtúr, Török Ignác könyvkiadóvállalata, é. n.
- Kakuk 1997 Kakuk Mátyás 1997. *Cigány közvetítésű jövevényszavak a magyar nyelven*. Jász-kunsági Füzetek 10. Szolnok, Magyar Tudományos Akadémia Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Testülete.
- KatSzl. Kis Tamás 2008. *A magyar katonai szleng szótára*. Második, javított, bővített kiadás. Szlengkutatás 6. sz. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó.
- Kis 2003 Kis Tamás 2003. *Bugás, bugázik*. *Magyar Nyelvjárások* 41: 327–334.
- Kis 2014 Cigány elemek a magyar börtönszlengben. In: Dobi Edit–Domonkosi Ágnes–Pethő József szerk.: *Stilusról, nyelvről – sokszínűen. (Szikszainé Nagy Irma hetvenedik születésnapjára)*. A Debreceni Egyetem Magyar

- Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai 91. sz. Debrecen, Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék. 177–190.
- Kiss Kiss Károly 1963. *A mai magyar tolvajnyelv*. Budapest, BM Tanulmányi és Módszertani Osztály.
- Mészáros 1980 Mészáros György 1980. *A magyarországi szinto cigányok*. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 153. sz. Budapest, Magyar Nyelvtudományi Társaság.
- Pall. Cigányok. (Külön melléklet a Nagy Lexikon IV. kötetének 360–364. lapján levő Cigánynyelv és Cigányok cikkhez. Három képmelléklettel) I–XLVIII. lap. (V. Magyar–cigány szógyűjtemény: XLIII–XLVIII). In: *A Pallas Nagy Lexikona*, IV. kötet. Budapest, 1893. [a 364. és a 365. lap között].
- Papp Papp János 2008. *Cigány–magyar, magyar–cigány kéziszótár*. Budapest.
- Raj Raj Tamás 1999. *100 + 1 jiddis szó. (Zsidóságismeret új megközelítésben)*. Budapest, Makkabi Kiadó.
- Somogyi 1975 Somogyi Béla 1975. *Bélás. Magyar Nyelv* 71: 74.
- Szabó 2008 Szabó Edina 2008. *A magyar börtönszleng szótára*. Szlangkutató 5. sz. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó.
- Száj. Blau Henrik–Láng Károly szerk. 1941. *Szájról-szájra*. Pápa. (Reprint: Blau Henrik–Láng Károly szerk.: *Szájról-szájra. (Magyar–jiddis szógyűjtemény)*. Budapest, Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület, 1995.)
- SzG. Szabó Géza 2000. *Magyar–cigány szótár. Cigány–magyar szótár*. Kolozsvár, Komp-Press–Korunk Baráti Társaság.
- Szir. Szirmay István 1924. *A magyar tolvajnyelv szótára*. Mindent Tudok Könyvtár 16. sz. Budapest, Béta Irodalmi Részevénnytársaság, é. n.
- Sztojtkó 2002 Sztojtkó Ilona 2002. *Roma–magyar kéziszótár*. Szeged, Genvin BT.
- TESz. Benkő Loránd főszerk. 1967–1984. *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*. I–IV. Budapest.
- Tompa 1976 Tompa József 1976. A cigányok újmagyar-okká, majd magyarokká válása – nyelvünk tanúsága szerint. In: Tompa József: *Anyanyelvi olvasókönyv. (Rendszer és mozgás mai nyelvünkben)*. Budapest, Gondolat. 40–45.
- ÚMTsz. Lőrinczy Éva főszerk.: *Új magyar tájszótár*. I–V. Budapest, 1979–2010.
- Varga Varga Ilona 1997. *Beás–magyar, magyar–beás szótár*. Piliscsaba, Konsept-H.
- Vek. Vekerdi József 2000. *A magyarországi cigány nyelvjárások szótára*. Második, javított kiadás. Szerk. Várnai Zsuzsa. Budapest.
- Wolf Wolf, Siegmund A. 1956. *Wörterbuch des Rotwelschen. Deutsche Gaudensprache*. Mannheim, Bibliographisches Institut.
- ZG. Zolnay Vilmos–Gedényi Mihály: *A magyar fattyúnyelv szótára*. I–XXIV. füzet. (Kézirat). Budapest, 1945–1962.
- Zolnai 1953 Zolnai Béla 1953. Siker. *Magyar Nyelvőr* 77: 144.
- Zolnai 1953 Zolnay Vilmos 1953. „Alma” és a tagadás kifejezései. *Magyar Nyelvőr* 77: 473–474.
- Zsilinszky 2003 Zsilinszky Éva 2003. *Zsarol, zsaru*. In: Hajdú Mihály–Keszler Borbála szerk.: *Köszöntő könyv Kiss Jenő 60. születésnapjára*. Budapest, ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézete–Magyar Nyelvtudományi Társaság. 139–141.